

Womhaj Bóh!

Czíslo 26.
24. sept.

Četnik 1.
1891.

Szerbiske njedzelske kopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Šmolerczech knižničisczejni w Budyschinje a su tam dostacž sa šchwórtlětnu pschedpłatu 40 ny.

18. njedzela po śwj. Trojizny.

Mat. 22, 42: Što so wam sda wot Chrystusa? Czeji byn je wón?

Jarisejstkim staji tón Knjes šam tole praschenje jako najwážnišće wschěch praschenjow, po tym so běchu woni jemu wschelate praschenja pschedpokozili, so bchu jeho popadnyli. Hišće pschego je tole praschenje wo Chrystusowej parschonje najwážnišće wschěch druhich; hdyž je to wěro: njeje w žanym druhim sbóžnoscz, dha dyrbimy pschede wschěm k wěstoscz pschicž, što tutón Jesuž je, kiž tele wulke wězy kaž: nihtón njepšindže k Wótzei, khiba pschēs mje, abo: ja šym horjestacze a žiwjenje atd. wot šebje wupraji. Praji drje jich wjele, što wo Chrystusu a jeho parschonje wěrimy, je wscho jene, pschetož kšesczijanstwo njewobsteji w artiflach wěry, ale w luboscz. Haj wschak, to je wěsčje wěro. Ženož wjedjenje wo Chrystusu nam ničjo njepomha, wuśnacze s hubomaj hišće žane kšesczijanstwo njeje a hdy by što wscho, štož šu stari žyrkwini wučerjo wo Chrystusu wučili, s hłowu nawuknył a wuśnat, pobrachuje-li tebi luboscz, luboscz k Bohu a luboscz k bratram, dha hišće žadny kšesczijan njesky. Ale byrnež temu tak je, dha tola njeje wscho jene, što so tebi wo Chrystusu sda. Žato najwyschšchu kasnju staji w našim śwj. sczenju tón Knjes tule: Ty dyrbiš Boha lubowacž a šwojeho bližšeho. Ale što to móže? Móže dha to njesjednany čłowjek? Čłowjek, kiž dyrbi šo dla šwojeho hrěšneho skazjenja Boha jeno bojecž? Čłowjek, kiž wobczejeny se šwojimi wulkimi hrěchami šwojeho wěčneho skazjenja wěsty se śwj. Pawołom šebi prajicž dyrbi: Ja hubjeny čłowjek, što budže mje wumóz s teho čžela teje šmjercze? Wěsčje niz, Boha lubowacž to dokonja, jeno tón čłowjek, kiž jeho sa šwojeho hnadneho Wótza šnaje a wě: ja šmēm šo k njemu pschiblicž a mam pschistup k jeho hnadže. Šhróbtoscz by byla, hdy by nječžisty, šmjercze hódny čłowjek šwjateho a wěčneho Boha lubowacž čžyl. Šemu šmē šo jeno wučiscženy a prawy čžinjeny čłowjek pschiblicž. Duž widžiš, mój kšesczijano, so šjednanja trjebaš, kiž tebi móž da, Boha lubowacž a šo woprawdže tele praschenje: što so sda tebi wo Chrystusu? tak podarmo njeje.

Njeje wón wujednar, sbóžnik a wumožnik, dha wostanje tamna najwyschšcha kasnja jeno mormy pišmit, kiž cze junu šudži a cze šatama.

Nětk pač je wón tón, ša kotrehož jeho našča žyrkej wuśnawa: Jesuž Chrystuž, wěrný Bóh wot Wótza w wěčnoscz porodženy a tež wěrný čłowjek wot knježny Marie narodženy, našch Knjes, našch šrednik a sbóžnik. Žyrkej njemóže a nješmē hinač wučicž. Wona ma dobry šakožt tuteho šwědczenja. Žyle śwj. pišmo je požne krašnych šwědczenjow wo Bóškej doštojnošči našeho lubeho Knjesa. „W špocžatku bē to šłowo a to šłowo bē pola Boha a Bóh bē to šłowo.“ Jan. 1, 1. „Prjedy hač Abraham bē, šym ja.“ Jan. 6, 58. „Štož mje widži, tón widži Wótza.“ Jan. 14, 10. Něcži dha čłowjek tak? A hdy by wón to čžinik, my dyrbjeli prajicž, šo je wón najhordžišchi wschěch ludži. Žaneho wučžeta njeje: pač dyrbimy se śwj. Domaschom wuśnacž: Mój Knježe a mój Božo, pač Jesuža k šharjej čžinicž. Móžesh dha to pschēcžiwu čžistemu, lubošnemu, wěrnemu šwědczenju śwj. sczenjow wo Jesužu, kotrež kóždeho, kiž je šebi hišće čžucze ša wěrošć šdžeržak, ša šebje dobywa?

Dajcže nam wostacž w tychle štraschnych čžabach šrudneho wotpada wot wěrošće śwj. pišma pschi našch wótzow wuśnacžu, šo je Jesuž šym Boži a našch lubny sbóžnik, dajcže nam pač šebi pschede wschěm prawu wěstoscz tuteje wěry pschēs šwěrne wobhonjenje w śwj. pišmje dobywacž, šo šym pschego hotowi k samolwjenju pschēcžiwu kóždemu, kiž wot naš šłowo žada teje nadžije, kotraž w naš je, a dajcže nam tež Jesuža našeho Knjesa mjenowacž pschēs šwěrne šlědjenje ša jeho štopami.

My wěrimy do šesom šchrysta, jeho šyna, našeho Knjesa, kiž plodženy je wot Wótza a s nim runu móž a čželcž ma. Wot Marie knježny wěrnej Še wón čłowjek narodženy Š možu šwjatoh' Duchu šwěrnej, šotom na šchiz pomyscheny Še ša naš wumrjek a s noma Še horje štanyl pschēs Boha.

Šamowola a Bože pucze.

Powjedał N. N.

(Stónčenje.)

X. staw.

Jene ranje bě Hanje wošebje czežko we wutrobje, pschetoz jeje muž bě tajke dźiwne wašnje měł, přjedy hač na džeło džešče a bě husto cziho na swoju žonu pohladował. Duž kšychelske wona na jene dobo na puczu wołaze hlošy, a jako tšchepotaza durje wo-
czini, widži někotre žony wołoko dželaczerja Kamnika, kiž něšto powjeda. „Nětk je tak daloko!“ šebi wboha Hana myšli. „A Kšchesczijan je mješče najhóršči byt.“ Woblicza šu satrašene. „Wendlandtowa“, nětk dželaczer t nej džešče, „njestrožče šo a njewšnicze jo jara czežko, ale wašchemu mužej je želesna žerdž na wobej nošy panyša a šu jeho do hojernje donješli.“ Wjedzechu šabkazu Hanu dó jstwy; „šranjenje njeje tak šraščne“, šušodžina trošchtowašče, „jenu nohu bndže wón drje wobšhowacž“.

„To drje njewěrju“, druha mēnjšche, „tón šhubi wobej. Wšchaf je Šchofczineje muž na to wumrjet.“

„Šaj a Micholš tež.“

„Ně, temu je želeso na hłowu panyšo.“

Bertha, kotraž bě na hašy wo nješbožu kšychała, pschindže nětk a šajšche žonom mjelčecž. Hana njebě na dobre šbože nicžo wjazy wo wšchēm tym kšychała; wona bě do momory panyša a Bertha ju na šožo položil. „Ně, to je šašo nješbože“, wšchitke pschi wotēndženju mēnjachu, „ně, šchto dyrbi ta wboha žona wušiacž“.

Šako Hana t šebi pschindže, njemōžšche šo na nicžo prawje dopomnicž. „Šchto je šo štało? Šchto je Kšchesczijan cžinił? Ach wón njeje nicžo cžinił? Še to wěrno, Bertha? je wón jara šhorny? Nješšy to prajili?“

„Šiščče nješšym nicžo dališchego kšychała; dyrbiu tam hiež, šo bych šo wopraščała?“

„Ně, ja čžu šama hiež“, a kaž jara jej Bertha tež wot-
rēcžšche, Hana šhotowa šo a džešče do hojernje, hdžež šmēdžšche šwojeho muža na wofomitnjenje widžecž. Tón ležešche hižo psche-
pytany a wobaleny w cžišym šožu, štonašche paš jara dla wulšich bološčow. Šako Hana šo psched nješo šhili, cžišche t nej džešče: „Šana, šym to šašlužit“ — po šhwilžy: „šašo njebě prawje šo mnu — běch šašo šy šhodla“. Wona šadžerža jemu hubu a psches jejnu dušchu džešche pschi wšchej bološčži wo nješo a wo jeho cžerpjenje džašna modlitwa: „Božo, ty čžešch jeho tebi žyle wu-
mōž!“ a prajšche jemu pod šyšami šłowa lubošče a trošhta.

Diašoniša, kotraž dyrbišche jeho wothladacž a pōdla šteješche, wupraji nadžiju na wuštrōwienie. „Šelarjo mēnja, šo budže wašch muž nošy wobšhowacž mōž“, šmērōwa žonu; „nětk čžemy jemu špacž dacž, pschetoz je žyle wotpyaty“. Šarar paš šo wōcžiwšchi wot wopyta pola šhoreho Kšchesczijana džešche t šwojej žonje: „Šda, Wōh luby Šnješ nicžo hačž džiwš pschi našchej lubej Šanje njecžini. Nětk wón Kšchesczijana, jeho na czežke šhoro-šožo po-
ložiwšchi, psches to wobarnuje psched džēlbracžom na štrašku a čže psches šwoju hnadu tutu šhabkazu cžlcwišku wutrobu wobtwjerdžicž a jeho tak t šprawnemu mužej šcžinicž.“ A bě tak; Wōh bě džiw nad Kšchesczijanu cžinił. Mašo dnjow po Kšchesczijanowym njeshožu pschestachu t džēkom a žyle špokojny šamšnu šnješ šabniku. Šakle po njedželach wša wón šašo tych džēlaczerjow, kiž čžychu ša štaru mšdu džēlacž, do džēla a ša druhich žuych. Kšchesczijana to jara mōžnje nastupašče, pschetoz bě šebi wēdomny, šo njeby šašo pschijaty byt a Hana namaka jeho bōršy tak šmyšleneho, šo jeho psched šararjom došhwalicž njemōžšche a wón da jej prawo. Nješpschindže žana šfōržba psches jeho hubje; pschēzo šašo šebi prajšche: „Šana, ja šym to šašlužit; džēšche šašo na šchiwym pucžu šo mnu. Ale hdyž šakle mojej nošy trjebacž mōžu, potom dyrbišch widžecž —“

Ššama šararška, kotraž wšchaf nihdy jeho lubowała njebě, dyr-
bišche nětk wušnacž, šo šo jej lubicž pōcžnje. Bješ tym bě Hana wjele lubošče a dobroty šhonila, niž jeno, šo šabnikški šnješ ju podpjerashče, ně, wón da ju tež t šebi pschindže. Bě šo psched frōtkim t šararjom Wēdelowom ššnaš a psches nješo kšychaš, kaš dušchne bě šo wona pschi wšchēm czežkim, šchtož bě wutraša, ša-
džeržala a kaš špravna a pilna je. Wendlandtowu šchiknoščž bě drje šabnikški mišchtr šhwališ, ale jeho šmyšljenje njebě jemu potajne wōštašo. Šako Hana pschindže, šo Šnješej a jeho žonje wubjernje špōdobashče psches šwoje pschitōjne wašchne a psches rošumne wot-
molwjenje. Bēšchaj wulke powjedanje wo mužowym njeshožu wot-
cžakaloj, kaš džiwajšchaj šo nětko, hdyž žona džēšche: „Ššym šo

jara štrōžika, šako mi tu powjēščž šdžēlichu, ale wēm nětk žyle wēšče, šo je to jeho wumōženje.“

„Šeho wumōženje?“ šo šabnikški šnješ woprašča.

„Šaj, šnješ Šneubauero, wōn čžyšche pschēzo dobrš byčž a njemōžšche; drušy nješšy to pschidali. Nětk budže žyle hinaš t nim“ — a šyšly šo jej t wōczow rošjachu; „a njewērčče, kaš dušchne nětk rēcži a kaš žel jemu je, šo je t tym šušchaf“ — a wona šo šacžerwjeni. „Wšcho dobre, luba žona, wo tym njechamy dale rēcžecž. W pōšlednim cžašy je derje džēlak a hdyž mōže šwojej nošy šašo trjebacž, čžu jeho t grat-wōdžerjej w šwojej šabrizy w Š. šcžinicž.“ Š. bě daloko ležane pschedmēsto. Šako bě šarar, šotremuž šo jara domērchu, woprašchany, t kaškim šarunanjom mōhli Wendlandtežom najlēpje škuzicž, bě tutōn radžik, šo bychu jeho na druhe mēsto pschēšadžili. „Njemōžecž jeho ša grat-wōdžerja w Š. trjebacž?“

Najpřjedy bě šo šnješ rudžik, njeshpokojnemu džēlaczerjej tajke czežne mēsto pschepōdacž. Šako šo paš nětk t Hanu ššna a šo wona jemu tak derje lubješche (bē hižo přjedy wo Kšchesczijanowym wobrocženju kšychaš), cžinjšche to tola, kaš šmy kšycheli. Šanina džakownoščž jeho pōšnu. „Šaj“, džēšche potom t šwojej žonje, „hdy bychu našche džēlaczeriše žony wšchitke tajke byše, kaš Wendlandtowa, potom by bōršy lēpje byšo t ludžimi“.

Kšchesczijan bě jara wōhamibjeny, šako jeho šnješ jeho někotre dny pōšdžišcho w hojerni wopyta. „To njeběch wotcžakal! a hišchče po wšchēm tym, šchtož šče hižo na naš cžinili!“

„Čžych šebi ras muža wobšhadacž, šotremuž je Wōh tajku dobru žonu dat“, a t džēlbracžom šo ša Kšchesczijanowymaj ne-
homaj woprašča a rošrēcžowašche šo pschēcželniwje t šhornym, kiž šo jemu derje lubješche.

Wōnšch džēšche diašoniša t wopytarjej: „Šnješ Šneubauero, mōžecž šo na to špuschčecž: tōn budže t Wōžej pomožu hinašchi cžłowjēš.“

A Kšchesczijan je šo nowy cžłowjēš šcžinił; tež jeho nošy štej šo po doškim šhoro-šožu šahojitēj. Hižo žyle lēto je wōn pilny a špravny grat-wōdžer. Šiščče přjedy, hačž bě t hojernje puschčženy, pschijēšy jemu Hana jara šbožowna jeho druhe džēčžo, šotrež bě šo jemu psched 4 njedžēlemi narodžiko a šotrež dyrbišche šo nětk w šapalnižy diašonišynšchego doma w Kšchesczijanowej pschitōm-
nošči šchēcžicž. Š wulškim wjēšelom džeržēšche šyšneho, mašeho šynka na rukomaj a špomni na šwoje přenje džēčžo, šotrehož šmjercž bě šam šawinowaš. Nětk byšli je šwojej šwōšbu w psche-
cželnym domje w pschedmēšče; wot dweju zušēju džēšči nješšaj šo džēlikoj. Hana ma šašo cžerwjenej lizy a t wōczow šwēcži šo špokojnoščž. „Ša cžo wšcho mam šo šwojemu Wōhu džakowacž“, džēšche t Wērcže, kotraž je šo je šprawnym šabnikškim džēlaczerjom wōženika, „kaš derje šo namaj džē a kaš šbožownaj šmōj! Šōždu njedžēlu Kšchesczijan šo mnu šemšchi šhodži a wšchēdne špēwa šam raššche žohnowanje. Še drje daloki pucž, ale jeli hdy rjany lētny wjēcžor, šhodži šarar še šwojej šnjenju a še šwojimi ššjōmi džē-
cžimi rad t Wendlandtežom. Tam je kaš na wšach a pschi lu-
bošnym rošrēcženju šuri šwoju trubku w šahrodže psched šhēžu. Hana štaji potom hōrda šwoju jednoru wjēšnu wjēcžer a je naj-
dušchnišche wjēšele ša šararēž džēčži, šotrymž nihdže lēpje nješšodži.

„Mēr Wōži je nětk tak prawje šwōj nutššhōd mēš do našchēje Šanineje wutroby a šhēže“, džēšche šnjeni Šda na dompucžu t šwo-
jemu mužej. „Wōh žohnuj ju dale a wšchitšch tych jejnych.“ — „A Wōh tōn Šnješ žohnuj tež tu žonu“, pschipraji šarar, „šotraž jedyn džēn psched wjele lētami njeje „ně“ prajika, šako maša bruno-
wōcžkata hōlcžka psched nej štejo pōšyšche, ju ša džēčžo pschijecž.“

Bješbōžnoščž šozialdemokratiē.

Š twojeho rta šudžu ja cže! (Šuf. 19, 22)

Šajke budža to wobštejnošče w „džēlaczeriše šwōšbje pschichōda“, w wumyšlenym šozialdemokratiškim štacže bješ Wōha, bješ žyčkwje a bješ duchownych, mōžemy t někotrych nastawškow „šafikšch džēlaczer-
škich nowin“ šhudacž. Wo tym njech někotre šady t tutych nowin šwēdcža. „W mēšchčžanštwje šo ludžo pschējara šwēdomliwje ša džēčži štaraju. Džēlaczer je w tym šymnišchi; šo džēlaczerjam wjožy džēčži wumrje, t teho pschindže, šo jich džēčži tak jara pschibōhojo nješšy; to je wulke šbože; pschetoz na to wašchne šo šłabe šwo-
rjenja, šotrež šo w žiwjenju trjebacž njemōža, hnydom wot špōčatka wušamšuja.“

Dale: „W džēlaczerištwe žona tak wjele pšacži kaž muž. Wona šebi šašlužit, šchtož t žiwjenju trjeba a žada teho dla te šame prawa.

„Hdyž bo jej muž njeľubi, móže jeho wopuščać; pšchetoz wona móže se swojim dželom wšchudžom wobitacž.“ — „Dželaczerjo móža mandželstwo na pruhu spytacž a woni to tež i wjetšcha czinja. Pšches tu swobodnosć bo na jedyn ras wšcha njewěrnosć i czělneho žiwjenja wusamkne.“ — „Młoda dželaczerka móže czakacž; wona móže i młodženzom wobhadžowacž; hdyž bo jej njeľubi, jeho wostaji a řebi druheho pyta, i kotrymž bo lěpje hromadže hodži.“

W druhim czěble řašo řeka: „Žanemu człowjetej wjazny do myřlow njepřichindže, bo na czas žiwjenja swjasacž, ale jenož na tak doľho, kaž lubosć traje. Hdyž bo dwaj człowjekaj hromadže hodžitaj, lubosć hacž do řmjercze dořahnje; hdyž pak to njeje, je tola wěscze najlěpje, hdyž wonaj tak bórny hacž je móžno řašo róno džetaj. To je „řwobodna“ lubosć, kotraž bo poliziji tak řtracžna bycž řda“ . . . „Žona budže bo řtóncznje tež wot domjazebo džěla wotwjasacž a warjenje kaž woczehjenje džěczi bo wěřnym ľudžom do ruki řa, řiž to řa wjazny řwójbow hromadže wobřtaraja.“

Žyrkej je po Elberfeldřim řozialdemokracye „powřchitkowny řawěscžozny wuřtaw řa tamne žiwjenje“.

W tym czasřu, w kotrymž řozialdemokratiya řnjeřstwo řměje — wěřczi Liebknecht w řwojej wopomnjeřřkej řěczi na Marya a na řejmje (11. jan. 1883) — budže řyrkej řařka řańdženosće.

„Ř meřřtemu řwjedženje 1891“ njedžěřke czěřlo nowin „do přěřka“ něřotre řchucžki woczěřcžca, w kotrychž bo nařche rócžne czasřny wuřměřchujaj, kotrež wo džiwym řmyřlenju a wo řakofřnej řkajenosći řozialdemokratow řařnje řwěřcžca.

Řwarjenje řyrkwow řani „Žürichři řozialdemokrat“ (5. febr. 1883) na to waiřhje: „Wulke hromady řamjenjow řopja, wjedu ľudži řaž w wozny nuiř a prošřnym řoľřkam něřcho přěřduja: Řhrie eleiřon! Wozny řu, řiž řiřcžce do teho wěřja!“

Wiři nřti duchowny Žüngřt we Weimarje, řiž běřche w řjawnych nowinach wo „řamjenje ř twarjenju“ řa řwoju řhudu miřionřku řyrkej prošřř, dořta wot Řöľnřřich řozialdemokratow walfi woprawdžiti řamjenř přchipořřlany ř tymi řłowami: „Waiřkej dořtojnoci! ře řwřateho Řöľna pořtrow řczěřeny: „Řhwaleny budž řeřuř Řhryřtuř hacž ř cz . . . . do wřcheje wěřznosće. řamjenř.“ Řo napominanju w Řöľnřřich nowinach wot 19. newembra 1890 řo my řako prawi řatholřny wabjeni řaczuwamy, tež řcherpatku přchidacž, řo móřli wy řwoju woczžu řröđž řapoczecž twaricž abo dořtwaricž. Pšcheyemy řebi, řo by mam řöždy řatholřři řařki řamjenř pöřřlak, řo byřcžce řon ř temu řreřali, řo móřli řo wy a waiřcha řyřa řorta najřnadniřcho řepicž ř řbožu řubjeneho człowjeřtwa, kotrež řcže doľho dořcž w řřuposći řđerželi. W nadžiji, řo řo nařche pšchecze wobředžbuje, podpiřamy řo wřchelazy řrucži Řöľnřny.“

Bebel řraji w řwojich řnihach: „Prawje wobřladane je džělaczer, řiž potreby czěřczi, řo njeby řchřöđny powěř człowjekam řchřöđři, wužitny řtaw człowřřeho towarřtwa, měřto teho řo řtej prořeřor abo duchowny řyle řchřöđnej a řtracžnej řtworjeni.“

Řchlesynřke nowiny wo duchownych a wudawarjach duchownych nowin řako wo „řobožnje czinjazych njedoczřnřch ř wulřimaj wuřchomaj, wo řekřarnych pacholach, kotrymž dyrřbjařo řo řunřröcz řař dopomřacž, řo byřhu wěřili, řo řutry a řwřatki na jedyn džěř padnu.“

Řotom řo džiwacž njetrřebamy, řo řo řabřřřki džělaczer ř. w řozialdemokratiřkej řhromadžiřnje w Nürnbergu řař wupřaji: „Řaįřředny řhžemy duchownych řrumowacž, řiž ľudži řřupnyh czinja; řuczi ľudžo řchřřřka řöđni njeřřu. Řy budžemy czřnicž řaž Řřřřřřny, řebi doľhe nože wöřřicž a řruhacž řjeř myřřla a wödy.“

Řbo, řo móřřche ř přchřřřřowanjom řwojich towarřřchom řěcžniř na wulřej řhromadžiřnje w Řencze řař řěcžecž: „Řařcha řadořcž budže, řmjertne ředženje řopow wibžecž. Řuřř czřřnjeni do řamow řřödu wumru, pomakřu, řaköřnje pšched nařchřimaj woczomaj. To budže nařche wjecženje. Ř řa řadořcž nad řutym wjecženju přchi řřeřři wina my řadži nařche měřto w njeřřeřach pšchedamy! řchto řraju řa? Řjeřřeřka? Řich řo nam njeřha; řchtož řebi řadamy, je řela, řela ře wřchěmi řřanymi řöřřřami; njeřřeřka my Řöhu řopow a řich řřřřřny wöřřřimny.“

Řjeřřöžnosć řozialdemokratiye řo řokafuje

3. w řidženju wobřejazebo człowřřeho towarřtwa a w řym, řo řu řozialdemokratojo ře řbžřřřřmi wřchitřřich řrajow pšchěřjene.

Řozialdemokratiya řhze řbžřř. Řona řhze řöžde prawo a řöždu wřřchnosć do řyřa řahubicž.

Hdyž řnano wobřladniwi řozialdemokratiřny wöđerjo řo řinař wupřaji, řha řaja wotpöhlad ľudži řřebacž a řim wěrnosć řwojich wotpöhladow řamjeřcžecž. Řa pöředženjach řejmow řo řozialdemokratiřny řapöřřřřny ř wjetřcha jenož teho dla wöđžěľuřa, řo móřli na něřczřřche wobřejnosće pravje řwaricž a řa řa řwoje nahladny řebi ľud dořhycž. Řud, řiž je řo řozialdemokratiřřim nahladam přchřwöbroczřř, by řo najřadřřcho řnyřdom pöřběňnyř a wöđerjo řaja wulřu nufu, řych „młödyh“ řacž ř pravemu wöřmiceř w měřje řđeržecž.

W řwojim napominanju „džělaczerřam wřchitřřich řrajow“ přche Mary řižo pšched wjeře ľětami, řo móža řo řich wotpöhlady jenož dořpicž pšchěř „pöwřöczenje řyřřeho dořalnego towarřřchneho řorřada ř možu“ a řraji řotom dale: „Řřech dře řnjeřžaze řchřřny pšched řařřim řbžřřom řchepotaja, džělaczerjo njemöža ničžo řhubicž řřiba řwoje řřecžasř. Woni móža řwěř dořhycž.“

15. februaru řuteho ľěta wěřczi „řozialdemokrat“: „Hdyž pöđeptany a wuzřžany ľud řo řběňnje a měřto přalmow a řhěřřřřchom řozialdemokratiřře řpěny řařpěwa, řotom řtare człowřřke towarřřtvo řpali a na to nowe pořtaji, w kotrymž ani řřönow ani wöřřarřow ani řjenjeřnyh měřchom njeřbudže.“

22. mēřza 1883 ře řame nowiny přřaju: „Řěčřřřřři řřřny a řwěřny řorřad a něřczřřřche řchřřny řhžemy řyle řanicžicž a pöwalicž, řřřřřne wöřředžěňřtvo w wulřim a řřřny řběňnyh. Řičžo czěřczehöđniřche a ničžo wužitniřche njeje, řacž wöřřto a ř wöřřřom džěňřniřři řřřny a towarřřny řorřad ř možu pšchewřnyh.“

16. mēřza 1889 czřřamny: „To je wöjowanje, řařřehöž řwěř hacž dořal wöhladař njeje. řbžřřarřow je dře řřředny řižo byřlo, ale řenje řařřich, řiž řu řebi řuteje řwojeje přchřřřřřchnosće řař wöđomni byřli, řiž měřřchu řwöj wotřřřřny řönž řař řwřerbže we woczomaj, řiž řwoje wotpöhlady řař řřawnje wupřajiřhu, řiž běřhu řebi dořhycž řař wěřczi; na řutym pšchěřwěřcženju nařchěje wulřeje přchřřřřřchnosće wřchě pöřřřny nařchř njepřchěczěľow ničžo njepřchěmēnja!

(Řöřřaczowanje.)

45lětna řhlowna řhromadžiřna towarřřtwa Gustav-Řdöľřřeho wuřtawu w řhorřelzu wot 15. hacž do 18. řeptembra.

W řhorřelzu bē ľěřřa Gustav-Řdöľřřke towarřřtvo, řuto řtare pucžowarřřke towarřřtvo ewangellřeje wěřny, po řym řo njebē řo wot ľěta 1849 řana řhlowna řhromadžiřna w řchlesynřřej ani w řornjeř Řužřny wotđeržala, řwoju řospödu namařalo, a řale řospöda w řczěřřřřny nimale řyle ewangellřim měřcze řu řemu pravje wřřana a řuba, řo móřřčhe řo řemu přchi řohatej lubosći řhorřelřřich měřcžczanow a přchi wřchěch wopokafřmach ewangellřeje řwěřřocžce řam lubicž. Řež Řöže řřönzo řwěřczěřche pšchěczěľniwje a řařnje na řtare řřane měřto ř jeho řörřami, wöřebje na ľěřřa dořtwarřenej Řěřrowej wěři, řako by řube towarřřtvo řřatrowřřeje lubosće pöřřowicž a řohňowacž řhžřlo ře řwojimi řřřami. 15. řeptembra w 4 řöđž. měřřčhe řo řřawne pöřřowjenje řapöřřřřřow a řocžči w ewangellřřim towarřřřowym řomje. řhymnořřřřny řpěwarřři řhor řara řrařnje řpěwarřche: „Řhwalba a řöđlenie budž nařřchemu Řöhu“. Řo řym, řo bēřhu ř. wřřřřřři měřcžczanöřřa Řeichelt přchřřřřřny w mjenje mēřřa, a ř. řuperintendentu řchöřřa w mjenje řhorřelřřeje řřřwje a ř. měřcžczanöřřa Řeyne w mjenje řhorřelřřeho pöboczneho towarřřtwa pöřřowřli, wotmölwi pšchedřřřda řentralnego wubjerku řnjeř řřřřřřny řadžicžel prořeřor dr. řřřřř ř řřřřř, a džěřche, řař řo nadžiji, řo budže wöřebje řhorřelřř pravě měřto řa řařki řwjedženř, dořelž je měřto, w kotrymž řu nimale wřchřřny ewangellřny a w kotrymž je řo přchi řawjedženju wöbňowjenja řřřřwje a řiřcžce dale řelko wazřnyh wěřow pöđalo. řřřamo niřřři řuž řo řda řemu řow pravje wibžicž, wo czöž řo něřř ředna. řako bē wön pöřđže wjecžor wot řeřřřřny do mēřřa řel, a wulře czěřne wřöta wibžak, wopřařcha řo pöhöncza řwojeje dřöřřki, řchto ma to na řebi a řön wotmölwi: „Řö, to njewěřcze? wřchř řön Gustav-Řdöľř do řhorřelřa přchřřřřře.“

Řöbē wjecžornej Řöžej řřřřři w řřřřř řwř. řřřřřny a w řönřnej řřřřř řeřřřřř řara dēřje wopřřřnej. W dřeřej přěđowaiřche ř. řara ře řeydewřř ř řřřřř wö 3. Řöjř. 19, 2. Wwřřřřřčenje řa řwjedženř a řa řyle džěľo Gustav-Řdöľřřřeho towarřřtwa, džěřche wön, ma w řym wöřřacž, řo my 1. nařřhu wěřu wöbřwřerbžřimny, 2. nařřhu lubosć řořřčěřřamny, 3. řo byřli wjeřřřřři w nadžiji a 4. wutřřřniřři w řczěřřřřři. W přěňnej řřřřř, řđžčž řnjeř řuperintendentu řřeřř přěđowaiřche wö řeř. 6, 3., buřhu czěřne dary wot řapöřřřřřow a pšchěczěľow pšchepöđate. Pšchěř

f. generalneho superintendenta dr. Erdmanna buchu wot 104 pobocznych towarstwom 1020 hriwnow pschepodatyh. W mjenje schlesyńskich ewangeliskich wošadow pschepodastaj f. farar Weifert a Crelenza i Geisler na Leopoldshajnje 2780 hriwnow. Psches f. zyrkwineho radziczela Boehmera i Budyschyna a faraja Scholtu so jako šwjedzeński dar žónskich towarstwom a pobocznych towarstwom sakskeje Hornjeje Łužicy 1520 hriwnow pschepoda i wustajenjom, so dyrbyja so te pjenjely i sałoženju doma sa paczeriske dżeczi w Glazu naložic. Dar paczeriskich dżeczi i Bruskeje Hornjeje Łužicy 800 hr. bu pschepodaty psches f. superintendenta Meißnerja w Urnsdorfje. Schlesyńske žónske towarstwo dari 350 hr. a wołtarne šudobje. Hirschbergiske towarstwo pschinješe 2 krašnej wołtarnej wuhotowani, sa wjetšcu a sa mjenjšcu wošadu, Landshutiske towarstwo dospołne wołtarne šudobje a šwjate šudobje sa woprawjenje šhoryh. Schlesyńscy wuczerjo darichu 450 hr. Šhorjeliska wyscha šhula sa holzy dari šloty šhiz, ewangeliske holczaje towarstwo wołtarnu bibliju, towarstwo evang muzow a holzow šhczenišku šhlu; Hornjo-Schlesyńske wošady darichu 350 hr. Biskop dr. Teutsch i Hermannstadta w Siebenbürgiskej da wot šwojich wošadow wołtarnu plachtu, 224 hr. 86 np., šhelich a winowu šanu pschepodacz. Poboczne towarstwo w Stettinje bě winowu šanu, w Polknizu wołtarnu bibliju, w Braunschweigiskej šhelich a šhczenišku šhlu dariko. Njemjenowany Šhorjeliski měšczan bě wołtarne wuhotowanje: šhiz, 2 šwecznišaj, wołtarnu bibliju, šhelich a šhlu darik. Gymnastyastojo darichu i šaczanskej rěczu, na kotruž f. psched-kyda w tejšamej rěczu wotmolwi, wołtarne šudobje; ewangelšy studenczi i Wrotšlawja i grichiskej rěczu 2 šwecznišaj. — Druhi šwjedzeński džen poda so wot zyrkwje šwj. Trojizy do Pětromeje zyrkwje krašny cžoh wšchěh pschitomnych psches rjenje wuhotowane haky. Pšedomasche tam f. dwórski pšedar Šaber i Barlina wo Jerem. 38, 4—13 a pschedstajesche tamneho komornika, šmilneho šamaritskeho se stareho cžaka sa šnamjo nascheho towarstwa, wot kotrehož mójem trojake wufnyč, jeho pomozne šhodjenje i Benjaminy wrotam, jeho škut lubosče na tym do jamy panjenym, a jeho požohnowane pschimanje do kralowškeho šhaza. Krašne pšedomanje budže, kaž dvě drugej cžisčezane. Brěnja hlowna šhromadžisna bě šrijedu wot 11 hodž. šašo w Pětromej zyrkwje, druha šhtwórtk wot 8 hodž. Wona bě psches mjele rěczow a postrowjenjow mójne šwědczenje sa požohnowane dželto nascheho towarstwa, ale tež sa wulku nusu naschich wěrybratrow. Na šhězora pošla so telegram, kotruž šaczucze džaka a šwěrnosče pscheczimo njemu wupraji. Šhězor na to i Mühlhausena so podžakujjo wotmolwi. Š rosprawy, kotruž šhulski radziczel dr. Hempel i Lipska woteda, wušbėhnjemy šledowaze: Licžba pobocznych towarstwom je so w pošlednim lěcze na 1817 powyščila, žónskich towarstwom je 13 nomych šałoženych. Dohody šu so tež pschisporile. W pošlednim lěcze je so sa šutki wěrybratrowskeje lubosče i žyła 963,055 hr. 55 np. wudało. Žyła šuma teho, šhtož je towarstwo w 59 lětach šwojeho wobštacza wudało, je 24,963,770 hr. 46 np. Šapitalow a legatow na dań wupožčenych maja wšchě towarstwa Gustav-Adolfskeho šjenocženstwa 2,648,963 hr. 61 np. Wutrobu hnujaza je lubosč cžěšneho šhědžiwza w Radebeulu pola Draždžan, kiž lonšche lěto 83 hr. pschinješe, telto lětow, telto hriwnow. „Šo je luby Bóh hižo hódny. Šak husto hacž wón mi lěto pschipožoji, ja Gustav-Adolfskemu towarstwu hišcže jenu hriwnu, a hdy by jich 100 bylo.“ Bóh je jemu hišcže lěto pschidał a wón je nětk 84 hr. dał. Šhto je towarstwo w pošlednim lěcze došonjalo? Žyrkwjow bu pošwjeczjenych 19, šarškich domow 10, šhulow 7, modleškich domow 16. Wjete wjazy je pak to, šhtož je towarstwo i šdžerženju ewangelškeho wušnacza a i wobarnowanju bratrow w šwěrnosčzi wěry cžinilo, šhtož so po žyšrach wuprajicž njeda. 19 wošadow je i towarstwoweho podpjeranja wustupilo, ale 75 i nowa pschisstupilo a wołaju horzo wo pomoz. Šhto wosmjemy se wšcheho teho šobu? Šhtworake, Bóh dai. Šorzu wutrobu sa bratrowsku nusu, wješeke wušnacze šamšneje wěry, šhěroki pohlad na wšchěh bratrow i bliška a daloka a hotowu myšl i džětanju na towarstwe a sa towarstwo po šarym šlowje: „Dajcže nam dobrotu cžinicž na wšchěh ludžoch, najwjazy pak na tych, kiž nascheje wěry šu. Gal. 6, 10.“ Ššrijedu popołdnju bě šwjedzeńska hoščina, i kotrejž so wokoło 400 hoščzi namaka a wječor wulka ludowa šhromadžisna, w kotrejž f. konsistorialny radziczel D. Dibelius i Draždžan wo šlowje: Semper fideles, t. r. pschezo wješeke, pschezo wěryjazy a pschezo šwěrnny krašnje a mójnje rěczesche. Šnješ konsistorialny

radziczel Koch i Danziga wopiša nusu wěrybratrow w wječornym pruskim rospróščenju a druhi knješ tu w Bóšnańskej. Dobre šlowo teju knjesow namaka dobre město, tak so so sa šhudu wošadu Groß-Schlieben na měscze 300 hriwnow šhromadži, i kotrymž njemjenowana knjeni druhi džen hišcže 1000 hr. pschida. Šuma kolektow w žyrkwjach bě 1000 hr.

Šhtwórtk rěcže a pschednosčki pokracžowachu. Superintendent Ditwald mějesche rosprawy wo ewangeliskich w Štalškej a profyšsche wo pomoz Gustav-Adolfskeho towarstwa sa nich. Rěczachu mjesh drugim tež ff. evang. biskop Baltik i Šiptosčženta-Mikloša w Wuheriskej, farar dr. Kollatschek i Ugrama, farar Šluster se Šantiago w pošodniškej Americy, farar Šmidt i Šablonsa w Cžechach a superintendent dr. Haase i Teschena. Njemójemy pak dla makeho městna jara šajimawych rěczow tutych knjesow jow štajicž. Sa wulki dar lubosče běchu iši wošady Deutsch-Zeyning w Siebenbürgiskej, Feuerstein w Bóšnańskej a Wangen w Württembergiskej namjetowani; pschi wothšohowanju dobu Wangen a dosta po tajkim 17,700 hr. Dvě drugej wošadze dostaschej kóžda 5523 hr.

Šo tym, so bě hišcže Bremen i městu pschichodneje šhromadžisny wušwolene, bu hlowna šhromadžisna wobšamknjena. Wječor hrajesche so hišcže šwjedzeńska hra „Šan Šak, Šhorjeliski měšczanosta“, w kotrejž so pokaja, tak je so reformazija w Šhorjelcu šamjedla, a pjak so jich mjete i cžahom do Žitawy poda.

Š tym bě rjany šwjedžen i kónzej. Šoščo so wrocžicu i džakownej wutrobu sa dostate žohnowanje a sa lubošnu hošpodliwoščž. Dai to Bóh luby Šnješ, so by so jich mjete w tych dnjach psches krašnosčž pšedomaneho Bóžeho šlowa, psches mój wobšwědcženeje a wopokasaneje ewangelškeje bratrowskeje lubosče pohnuč dało, so pohladuja na wěrybratrow w rospróščenju a so šebi pschemyšla, so šu woni wot naš wušchli a štawy na cžele ewangelškeje zyrkwje, a so bychu i wutrobu, i rtom a se škutkom jim tu pomoz pschinješli, kotraž jim trjeba je, nam pak pschinješčž so šluscha.

Ša wěm, šhto tebi pobrachuje. Žona powjedasche wo šwojim šorym mužju, so je tak jara njeměrnny byl a so jejne šwěrnowaze šlowa nicžo pomhake nješju. Duž je jej na dobo do myšlow pschisčlo, šhto jemu je; wona je prajila: „Šebi pobrachuje Šnješ Šesuh!“ Na to je so poklakla a so nutrne modlika a hdyž je šašo štanyla, je muž prajil: „Žona, ty šy derje cžinika!“

Młody pryz chžysche pucz do njebeš wjedžecž. Wón so šwojeho wuczerja woprašča, tak mójł Šesuh namakacz. Šon wuczer pak jemu wotmolwi, so mójze šebi na tajke wězy myšlicž, hdyž budže šary. „Ně“, wotmolwi pryz, „ja šym na pohrjebnišcžu pobyl a šym rowny mērik a mjete jich namakał, kiž nješju tak dolhe kaž ja.“

Šhryšostomus praji: „Šžert runa so hlódnemu pšej, kiž i towarstwu, kotrejž sa b. idom šedži, pschindže. Šdyž jemu truch šhlěba abo kóščž dašch, wón pschezo šašo pschilhadža a wot tebe nje-pušcžzi; hdyž pak jemu nicžo njedašch, so jemu wostudži a wón wot tebe prjecž dže a šwoje šbože pola drugeho špyta.“

18. njedžela po šwj. Trojizy.

Njedžela	Mateja 22, 34—46.	1 Korinthiskich 1, 4—9.
Póndžela	1 Samuela 3, 1—21.	1 Šimotheja 2, 1—15.
Wutora	= 4, 1—18.	= 3, 1—16.
Šsrijeda	= 5, 1—12.	= 4, 1—16.
Šhtwórtk	= 7, 3—13.	= 5, 1—17.
Pjak	= 8, 1—22.	= 6, 1—10.
Šsobota	= 9, 1—17.	Ššalm 143.

„Šomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wšchěh pschewawarňjach „Ššerb. Nowin“** na wšach a w Budyschinje dostacz. **Na šhtwórcž lěta** placži wón **40 np., jednotliwe cžišla** so po **4 np.** pschedawaju.